Проців Олег Романович
магістр державної служби
головний спеціаліст Івано-Франківського ОУЛМГ

УДК 338.242.4.025.2:639

Проблемні питання ведення мисливського господарства

Анотація

В даній статті висвітлено законодавчі колізії Закону України «Про мисливське господарство та полювання», накреслено шляхи законодавчого врегулювання відносин між землекористувачами та користувачами мисливських угідь, запропоновано варіанти їх вирішення. Запропоновано запровадження законодавчих змін, а саме оплату за користуванням мисливськими угіддями, конкурсне надання їх в користування, запроовадження оплати за використання мисливського фонду яке відноситься до комунальної власності. Дані запровадження на нашу думку мали б привести до підвищення ефективності мисливського господарства.

Ключові слова: мисливство, мисливське господарства, мисливські угіддя, полювання.

Protsiv O.R.

The problem issues of hunting economy running

Annotation

In this article it is explained legal collisions of Ukrainian act “About hunting economy and shooting”. It is explained methods of legal regulation the relations between land users and users of hunting objects . It is proposed methods of their solution. It is proposed the introducing of legal changes namely pay for using the hunting objects, competitive concession them to use, introducing pay for using hunting fund belonging to municipal property.

On our opinion these introducings will have a good results in rise of efficiency the hunting economy.

Key words : hunting, hunting economy, hunting objects, shooting.

Сучасний стан ведення мисливського господарства на Україні не відповідає вимогам ринкової економіки. Практично всі мисливські господарства країни збиткові, а в середньому по Україні окупність складає лише 50%. Однією з причин неефективного ведення господарства є недосконале законодавче забезпечення у галузі мисливського господарства, яке не відповідає ринковим принципам регулювання. На даний час законодавчо неврегульовано відносини між власником земельної ділянки та користувачем мисливських угідь, який проводить полювання, та при якому нерідко завдаюься збитки сільському господарству, що призводить до конфліктів, які неможливо врегулювати органами виконавчої влади.

Питання державного регулювання ведення мисливського господарства та полювання висвітлені в наукових працях Муравйова Ю.В., Бондаренко В.Д., Делеган І.В., Кравченко С.Н. Юридичні апекти ведення мисливського господарства розглядаються в наукових працях Андрейцева В.І., Комарницького В.М., Роїної О.М., Шматько В.Г.

Серед проблем, які гальмують ведення мисливського господарства, є конфлікт інтересів між користувачами мисливських угідь та землекористувачами. До сьогоднішнього часу не вирішена проблема законодавчого забезпечення, яка б регламентувала відносини між користувачами мисливських угідь та землекористувачами або власниками земельних ділянок та надання мисливських угідь в користування.

Метою даної статті є спроба проаналізувати основні підходи до розв’язання проблеми з урахуванням історичного досвіду законодавчого забезпечення мисливства на Галичині та пропозиція оптимізації законодавства, яке регламентує відносини між користувачами мисливських угідь і державою у сфері оплати за користування мисливськими угіддями та

реалізацією держави ліцензій на право добування тварин, які знаходяться в загальнодержавній власності.

Державне регулювання ведення мисливського господарства як і інших напрямів економіки регулюються законодавством. Тому двозначне трактування, колізійність, невизначеність гальмують розвиток економіки країни, а зокрема і ведення мисливського господарства та мають добре підгрунтя для тіньового розвитку.

Статтею 24 Закон України «Про мисливське господарство та полювання» [1]. визначено, що користування мисливськими угіддями є платним, який є диференційований в залежності від їх місцезнаходження, природної якості та інших факторів. На даний час не має жодного нормативно-правового акту який би визначав розмір плати за користування мисливськими угіддями. Оплату як виходить з норм цієї статті проводиться користувачем мисливських угідь власнику, або постійному користувачу земельних ділянок. В розділі VII «Прикінцеві положення» цього Закону зазначено, що стаття 24 набирає чинності з 1 січня 2010 року.

Статтею 21 визначено, що відносини між власниками або користувачами земельних ділянок і користувачами мисливських угідь регулюються відповідними договорами. Користуючись даною нормою землекористувачі вимагають від користувачів мисливських угідь включення в договір проведення оплати, мотивуючи це завданням їм збитками при проведенні полювань.

Так за користування мисливськими угіддями в державний бюджет законодавчо не передбачено жодної оплати. Статтею 2 ЗУ «Про мисливське господарство та полювання» визначено,що мисливські тварини, що перебувають у стані природної волі або утримуються у напіввільних умовах, належать до природних ресурсів загальнодержавного значення.Наказом Державного комітету лісового господарства України від 24.11.2005 року № 493 «Про встановлення вартості ліцензій на добування мисливських тварин»

встановлена вартість ліцензій на добування громадянами України оленя благородного 100 грн., оленя плямистого 75 грн., кабана 60 грн., для іноземних громадян вартість у 3,5 рази вища. Практично державний бюджет за відстріл тварин які знаходяться в загальнодержавній власності отримує мізер. Так на мисливський сезон 2007 року в Івано-Франківській області затверджено ліміт на право добування оленя благородного 30 гол., оленя плямистого 25 гол., козулі 79 гол., кабана 100 гол., лані 19 гол., муфлона 20 гол. Всього 273 голови копитних. За таку кількість дозволів (ліцензій) на право добування голів користувачі мисливських угідь області оплатили 15 тис. грн. Так в 2006 році надходження від ведення мисливського господарства користувачів мисливських угідь Івано-Франківської області склали 463,1 тис. грн [2], що становить лише 3% до доходів. Користування мисливськими угяддями як природнім ресурсом залишається чи не єдиним безкоштовним з усіх видів природокористування і як з вище наведенного видно, що державний бюджет поповнюється мізером в порівнянні з доходами користувачів мисливських угідь. Статтею 3 Закону визначено, що мисливські тварини, що перебувають у стані природної волі є об’єктом права власності Українського народу, а від імені Українського народу права власника мисливських тварин здійснюється органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Тоді як коли хоча і мізена вартість оплати за ліцензійні види визначена наказом Держкомлісгоспу України № 433, а за неліцензійні види тварин, які знаходяться в комунальній власності взагалі жодним нормативно-правовим актом не визначено можливість отримання коштів в місцевий бюджет від їх реалізації. Так до неліцензійних видів відносяться хутрова та перната дичина. Лише за один мисливський сезон 2006 року в Івано-Франківській області добуто всього 5071 голів хутрової дичини в тому числі 4347 голів зайця-русака та 699 голів лисиці. Пернатої дичини добуто 11366 голів пернатої дичини. Тому хоча і в статистичній звітності не передбачена розшифровка доходів, але судячи із

співвідношення відстрілу ліцензійних тварин і не ліцензійних частина доходу по останніх частка набагато перевищує, що зовсім не відображається на доходах до місцевого бюджету.

На даний час ведення мисливського господарства практично всіма користувачами мисливських угідь є збиткове. Надходження до витрат в загальному по всіх користувачах Івано-Франківської області становило 43%, тому користувачі мисливських угідь які займаються виключно мисливським господарством фінансово не встані будуть заплатити за користування мисливськими угіддями, що може призвести то масового банкрутства.

Табл. 1

Основні показники ведення мисливського господарства в Івано-Франківській області

Показник	Одиниця виміру	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007рік
Площа мисливських угідь	тис. га	969,0	968,7	968,7	968,70
Загальні витрати на ведення мисливського господарства	тис. грн	665,0	991,7	1061,2	1680047
В тому числі за рахунок державного бюджету	тис. грн	212,6	289,5	227,3	397993
Надходження від ведення мисливського господарства	тис. грн.	246,3	358,7	463,0	714058
Процент надходжень до витрат	%	37	36	43	
Перебуває за списком працівників	чол.	150	140	136	149
Чисельність поголів'я основних видів мисливських тварин					
Олень благородний	гол.	1508	1570	1599	1610
Козуля	гол.	4041	4256	4318	4568
Кабан	гол.	1484	1589	1623	1691
Заєць	гол.	37452	36385	34649	35948
Чисельність добутих основних видів мисливських тварин					
Олень благородний	гол.	6	8	10	18
Козуля	гол.	39	46	53	61
Кабан	гол.	31	55	39	59
Заєць	гол.	5848	5586	4347	5493
Боротьба з браконьєрством					
Складено протоколів про адміністративні	шт.	133	176	184	190

правопорушення					
Притягнуто до відповідальності	осіб	126	158	169	190
Стягнуто штрафів	грн	6367	8137	7965	12458
Конфісковано вогнепальної зброї	стволів	18	29	17	22

Впливати на результати господарювання (ведення мисливського господарства) органам державної влади не надано повноважень, тому на нашу думку практично безкоштовне використання мисливського фонду та мисливськими угіддями не сприяє раціональному господарюванню. Підвищення рівня оплати на право добування ліцензійних видів та введення оплати за добування тварин які знаходяться в комунальній власності буде стимулювати більш раціональному веденні мисливського господарства.

В дальнішому при наданні мисливських угідь користувачам необхідно проводити лише на конкурсній (аукціонній) основі. Відповідно до статті 9 закону України «Про мисливське господарство та полювання» до повноважень обласної ради входять повноваження надавати в користування мисливські угіддя. Серед критеріїв оцінки необхідно розглядати бізнес план та зобов’язання де було б внесено суму інвестованох коштів, ріст чисельності поголів’я, матеріально - технічне забезпечення, заробітна плата та соціальний захист працюючих в господарстві.

Треба відзначити, що здача в оренду сервітутних прав власників земельних ділянок під ведення мисливського господарства на землях, які входили в склад Австро-Угорської монархії, приносила значні доходи.

Табл. 2

Вартість оплати за оренду 1 га в гелерах

Частина Австро-Угорської монархії	1900 рік	1905 рік	1908 рік
Австрія нижня	49	64	71
гірська	33	38	44

Чехія	32	35	37
Моравія	43	37	42
Галичина	3	5	6
Буковина	2	2	7
В середньому по монархії	22	25	30

В 1911 році доходи від здачі в оренду права полювання становили для бюджету магістрату Львова 12800 корон, Кракова 8700корон , Коломиї 5360 корон, Бродів 5600 корон [3]. Вартість 1 кг м’яса кабана в той час стоновила 0,30 корон, 1 кг м’яса оленя 0,80 корон. [4]. Мисливський Закон, який діяв на Галичині з 1898 року, передбачав в конкурентний спосіб надання права полювання. Стаття 14 цього закону передбачала проведення аукціону, який організовувала державна повітова влада [5].

Нівелювання приватної власності, яке настало через панування марксистсько-ленінської ідеології та встановлення адміністративно-командної моделі управління економіки, яка не визнавала приватної власності на засоби виробництва, відкинуло значення оренди мисливських угідь.

На даний час не використовується сервітутне право, тобто, право на спільне користування приватної власності. Земля, яка використовується для сільського, лісового господарства, передається в оренду для ведення мисливського господарства.

Також необхідно внести зміни до Закону України «Про мисливське господарство та полювання», які б покращили ефективність ведення мисливського господарства.

Частину третю статті 15 слід викласти в такій редакції:„Полювання може здійснюватися з мисливською вогнепальною зброєю, що належить іншій фізичній особі або користувачу мисливських угідь лише в

присутності власника цієї зброї чи уповноваженого працівника і за наявності у мисливця та власника зброї відповідних дозволів, виданих органом внутрішніх справ України, або уповноваженим органом іншої держави.”

На даний час існуюча редакція статті 15 не дозволяє використовувати мисливську зброю користувача мисливських угідь, а лише дозволяє користуватись вогнепальною зброєю іншої фізичної особи. Також немає норми, коли мисливець мав би право використовувати невласну мисливську собаку. Дана поправка до закону дала б можливість заробляти кошти користувачам мисливських угідь на оренді вогнепальної мисливської зброї та аренді мисливських собак, що набагато полегшало б проведення іноземного мисливського полювання, так як перевезення через кордон вогнепальної зброї та мисливських собак пов′язано з великими труднощами.

Стаття 17 Закону України «Про мисливське господарство та полювання» визначає необхідні документи для проведення добування мисливських тварин. Пропоную доповнити її новою восьмою частиною такого змісту**:**

„Дозволи на селекційний та вибірковий відстріл чи вилов хижих та шкідливих тварин для наукових цілей або інші дозволи на відстріл видаються в порядку, передбаченому статтями 32, 33 цього Закону виключно особам уповноважених на охорону державного мисливського фонду, без права залучення посторонніх осіб”

Визначення, що дозволи на селекційний та вибірковий відстріл чи вилов тварин та для ветеринарно-санітарної експертизи видаються на підставі статей 32 і 33 цього Закону тільки працівникам користувача угідь, які уповноваженим здійснювати охорону мисливських угідь, виключить корупційні схеми отримання дозволів на полювання іншими сторонніми особами незалежно від строків мисливського сезону.

Стаття 28 Зобов’язує користувачів мисливських угідь забезпечувати упорядкування мисливських угідь, наданих їм в користування. В даному

законі не визначено період, який надається користувачу для виготовлення «Проекту організації та розвитку мисливського господарства». Пропоную встановити дворічний термін для виготовлення проектної документації з часу надання мисливських угідь в користування.

Стаття 29 встановлює, що користувач мисливських угідь зобов’язаний утримувати єгерську службу з розрахунку не менш як один єгер на 7 тисяч гектарів лісових і 10 тисяч гектарів польових чи водноболотних мисливських угідь. З цієї норми чітко незрозуміло чи єгерська служба повинна утримуватися з розрахунку 17 тис. га на одного єгера на площу., чи 7, або 10 тис. га. Тому для усунення цієї колізії пропоную внести зміни. які б чітко визначали максимальну площу мисливських угідь на одного єгера.

Порівнюючи теперішній стан ведення мисливського господарства на території Галичини з 1908 роком, слід відзначити, що чисельність зайнятих у мисливському господарстві тепер в десятки разів менша. У 2008 році на одного єгера припадає 11,6 тис. га мисливських угідь [6], а в 1908 році на одного єгера в Галичині припадало 1.11 тис. га, Буковині – 0,84 тис. га, у Чехії – 1,65 тис. га. [7].

Статтею 248 Кримінального Кодексу України визначено ступінь відповідальності за порушення правил полювання при заподіянні істотної шкоди мисливським угіддям, а також незаконне полювання в заповідниках або інших територіях та об’єктах природно-заповідного фонду. Для недопущення довільного тлумачення «істотна шкода» правоохоронними та адміністративними органами необхідно конкретизувати, що необхідно розуміти під істотною шкодою. Пропонується визначити, що під істотною шкодою треба рахувати збитки. завдані мисливському господарству на суму яка оцінюється в розмірі двісті п’ятдесять і у більше разів неоподаткованого мінімуму доходів громадян. Другою пропозицією, яка б конкретизувала кримінальну відповідальність, була б визначення покарання за незаконне

добуття конкретно визначеного виду тварини, такого як лось, олень благородний, дикий кабан.

Стаття 242 Кодексу України про адміністративні правопорушення визначає орган, який має право розглядати справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушеннями правил ведення мисливського господарства і полювання, передбачені статтями 50, 85, 91,188 цього Кодексу. Від імені органів мисливського господарства право накладати стягнення мають лісничі, мисливствознавці, державні районні мисливствознавці державних лісомисливських та державних лісогосподарських підприємств. Від імені територіального спеціально уповноваженого органу мисливського господарства таке право має начальник управління та його заступники, головні мисливствознавці. Право розглядати справи не надано начальникам відділів (секторів) мисливського господарства територіальних управлінь, головним та провідним спеціалістам відділів (секторів) мисливського господарства територіального органу виконавчої влади в галузі лісового та мисливського господарства. Дане доповнення усуне недоречність, яка існує на даний час, так як нижчі за своїм статусом мисливствознавці лісогосподарських підприємств та державні районні мисливствознавці мають право розглядати адіміністративні справи , а начальник відділу та спеціалісти управління не мають.

Практично всі мисливські господарства держави збиткові. Для підтримання мисливського господарства виділяються кошти, які не дають належного результату від їх вкладень. Окупність мисливського господарства залишається на рівні 50%. Мисливські угіддя використовуються на дуже низькому рівні. Модель ведення мисливського господарства в Україні, яка збереглась з радянських часів, не відповідає сучасним ринковим відносинам, показує свою повну неефективність і є гальмом розвитку мисливства у нашій країні. У багатьох країнах Європи при меншій чисельності

мисливських тварин обсяги їх добування становлять значно більші розміри. В Україні за останні роки добувається щорічно біля 3% копитних від їх чисельності, лося відповідно 0.3%, оленів 2-3%, кабанів 6-7%, в той час як у Польщі добувається до 35% копитних від їх чисельності, лося відповідно до 48%, оленя європейського до 49%, козулі до 28%, кабана до 56% і т.д.

Для прикладу територія Угорщини в 6 разів менша території України, структура мисливських угідь майже ідентична – 68% сільгоспугіддя і 17% - лісові угіддя, кількість мисливців 50 тис. чоловік. В Угорщині добувається щорічно до 100 тис. копитних тварин, у тому числі до 24 тис. оленів європейських, 5 тис. ланей, 36 тис. козулі, 35 тис. кабанів і 800 тис. голів дрібної дичини, в тому числі 120 тис. зайців, 558 тис. фазанів, 2 тис. сірих куріпок, 160 тис. качок, 4,5 тис. гусей і 2,5 тис. вальдшнепів.

У Франції, яка схожа з територією України за розміром, чисельністю населення і структурою мисливських угідь, копитних тварин добувається більше майже в 105 разів, дрібної дичини у 9.3 разів.

В Німеччині щорічно в середньому відстрілюється 1,3 млн. голів копитної та 1,5 млн. голів дрібної дичини. В Швеції щорічно добувається понад 100 тис. лосів і 300 тис. козуль. У таких країнах, як Австрія, Данія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Норвегія, Швеція право на полювання належить землевласникам [8].

Проведений аналіз дає підстави для таких висновків:

а) законодавчо встановити розмір плати за користування мисливськими угіддями залежно від їх місцезнаходження, природної якості та інших факторів. Норма закону, викладена у статті 24, вступить відповідно до розділу VII «Прикінцеві положення» Закону України «Про мисливське господарство та полювання» з 1 січня 2010 року.

б) центральним органам виконавчої влади треба розробити нормативно правові акти, які б регламентували порядок та розмір оплати за користування мисливськими угіддями;

в) встановити оплату за використання мисливських тварин, які знаходяться в комунальній власності;

г) підвищити оплату за ліцензії на право добування мисливських тварин, яка б більш-менш відповідала реальній ринковій вартості мисливських тварин;

д) нормативно-правовим актом визначити порядок про надання мисливських угідь лише на конкурсній основі;

ж) запропоновано ряд змін в Закон України «Про мисливське господарство та полювання», які дадуть можливість ефективніше вести мисливське господарство;

к) запропоновано зміни в кримінальний Кодекс України, які унеможливлять двояке трактування правоохоронними органами «заподіяння істотної шкоди».

Запропоновані в чинне законодавство зміни призведуть до конвенціональних відносин між користувачами мисливських угідь, знімуть конфліктні ситуації, які нерідко вирішуються в господарських судах, підвищенню ефективності ведення мисливського господарства, а також призведуть до наповнення державного та місцевого бюджету та отримання землевласниками коштів за користування мисливськими угіддями.

Дана тематика має перспективу дослідження , так як ведення мисливського господарства в даний час перебуває на дуже низькому рівні. Однією з складових піднесення ефективності галузі мисливського господарства є належне законодавче забезпечення, яке відповідає ступеню розвитку суспільства і забезпечував його розвиток.

Використані джерела

1.Закон України „Про мисливське господарство та полювання” від 22.02.28 року // Відомості Верховної Ради України.-28.-№18 –Ст.132.

2.Статистичний звіт про ведення мисливського господарства управління підвідомчих організацій (форма № 2-тп- мисливство) за 2006 рік Івано-Франківської області. // архів Івано-Франківського обласного управління статистики, справа 05-2-109

3. Rożyński F., Dr. E. Schechtel Ekonomiczne znaczenie łowiectwa dla naszego kraju. – Warzsawa:Nakładem polskiego towarzystwa łowieckeigo, 1921. – s. 15.

4. Łowiec – 1908. – № 1. – s.11.

5. Nowa ustawa łowiecka dla Galicyi i W. Ks. Krakowskiego. – Kraków: Wisła, 1898. – s.12.

6. Засади національної екологічної політики в галузі ведення мисливськогогосподарства www.menr.gov.ua/documents/ Hunting_

problems.doc

7. Rożyński F., Dr. E. Schechtel Ekonomiczne znaczenie łowiectwa dla naszego kraju. – Warzsawa:Nakładem polskiego towarzystwa łowieckeigo, 1921. – s. 17.

8. Засади національної екологічної політики в галузі ведення мисливськогогосподарства www.menr.gov.ua/documents/ Hunting_

problems.doc

http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/tppd/2009-1/zmist/R_5/Proziv.pdf
Проців О. Р. Проблемні питання ведення мисливського господарства / О. Р. Проців // Теоретичні та прикладні питання державотворення : зб. наук. пр. Одес. регіон. ін-ту держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України : електрон. наук. вид., 2009. – Вип. 5.